

s teboj posvetuje slovenski in ti tudi pismo napiše slovenski; Nemce in nemškutarje pa pusti pri miru! Če v svojem okraju slovenskega beleznika nimaš, pojdi v bližnji okraj; pri vsakem notarju si smeš dati delati pisma. Sprejmi pa še pri tej priliki od starega in izkušenega »Slov. Gosp.« drug zlat svet: Ne podpiši, oziroma ne podkrižaj nikjer nobenega pisma, ki ni slovensko; odkloni ga, rekoč, da ga kot Slovenec ne umeš. Niti živa duša, niti zakon te ne more prisiliti, da podpišeš, česar ne umeš. —

Izmed denarnih uradov je vam, dragi Slovenci, pač najbolje znana davkarija. Kako težko, kako hudo je, prihraniti si davčne goldinarje, če ni krajcarjev za sol! In vendar Slovenec pri vsej svoji revščini cesarju davka ni odrekal še nikdar, ampak zvesto, če tudi s krvavimi rokami, ga je odšteval do današnjega dne. Jesen je; otroci bodo kmalu zopet morali v šolo; a bosi so, in tudi skozi suknjico, ki se je krp že noče več prav prijeti, povleka krivec. Oh hudo je, če gre mrzdo do kostij! »Ali huje je, če nam zarubijo »belko«, jedino kravo«, si misli oče, poišče vse prihranjene krajcarje ter je zanese v davkarijo, da je za prihodnjo četrt leta »brez skrbi«. V uradu hoče gospodiču razložiti, koliko je zmožel, ali ta se na njega obregne: »I veršé niks bindiš.« Lačnemu biti, je hudo, hudo je prezebati, ali najhuje je, če se v potrto dušo dregne neusmiljeno in krivično, da rani to, kar je tako ljubo, tako drago. Oh, kako to skeli! Uradniku pa se zaradi take surovosti ne zgodi nič, in on tudi dobro ve, da se nima nič bati, saj vidi, da se minister pri nastavljanju uradnikov za slovenske okraje na jezik ljudstva ne ozira nič, in saj čuti veter, ki piše od zgoraj. Nadrobneje opisovati narodne razmere pri naših davkarskih uradih, zdi se nam nepotrebno, če rečemo, da so približno takšne, kakor pri sodiščih. Ali dolžnost nam nalaga izpregovoriti par besed v opomin, Slovenec! Ne daj se preplašiti, kadar te nemški ali nemškutarški uradnik ne razume oziroma razumeti noče; ostani pri svoji slovensščini, uradnik jo mora znati; če pa je noče, pa naj gre; kajti on je za tebe tukaj, ne pa ti za njega. Če bi vse ljudstvo v tem bilo trdno, začeli bi nemškutarji zopet slovenski govoriti, in Nemce bi minister končno moral djati na Nemško, naše sinove pa, ki se morajo sedaj na Nemškem »hladiti«, pošiljati v domači kraj. Zahtevaj tudi slovensko davčno knjižico, slovenska potrdila in slovenske tiskovine sploh. Kadar ti uradnik porine tje kaj čisto nemškega, daj mu to nazaj, rekoč, da hočeš imeti slovensko pismo, ker nemškega kot Slovenec ne umeš.

Jeden urad še hočemo omeniti, to je pošta. Duha je taistega, kakor drugi uradi; kajti uradnik je takšen, kakoršen je minister, minister pa takšen, kakoršen ministerski predsednik. Riba smrdi pri glavi. Koliko naših pošt ima na pr. dvojezičen pečat, dvojezično izvesko? Minister je na pritožbo poslanca viteza Berkasa moral obljubiti, da se bo dal napraviti dvojezični pečat, kadar se stari obrabi, povsod, kjer se zahteva. Slovenci, zahtevajte ga torej! Dokler na Dunaju ne bodo videli, da se pri nas ljudstvo jame gibati, da se ljudstvo začenja potegovati za svoje pravice, nam Slovencem solnce ne bo zasijalo. Če vlada vidi, da poslanec govori le iz sebe, kadar kako željo izusti, bila je beseda zastoj. Vsak narod si je moral pravice, kolikor jih ima, sam priboriti. Tako je bilo, tako je in tako bode tudi v prihodnje. Če dvojezičnih pečatov ne zahtevamo (da ostanemo pri tem primeru), bode s tem vlada dobila prepričanje, da nam za narodnost ni mar, in da torej tudi ne maramo biti slovenski narod. V tem slučaju ima celo prav, da nas germanizuje. Iz tega primera pa tudi vidimo, da imajo v narodni politiki stvari, ki se

nam zdé malenkostne, velepomenljive in velike nasledke. Kakor v veri, tako je tudi v narodnosti polovičarstvo in mlačnost pogin. Naslove na pismih in drugih pošiljavah pišite od prve do zadnje besede slovenski, pa natančno, in pristavljajte pri manj znanem kraju bližnji veči, znani kraj, krajevna imena pa devajte v imenovalnik; tako-le: »N. spr. gospod N. N., posestnik Rakovec. Pošta: Vitanje.« Mnogi mislijo, da so, če slovenskemu naslovu pridenejo nemško krajevno ime v oklepaju, storili narodno dolžnost. To pa je smešno! Uradnik se za osebno ime in za razne pridevke itak ne briga, ampak gleda le na krajevno ime; če pa je to v nemškem jeziku pristavljeno, mu slovenski znati ni treba. In mi vendar hočemo dognati, da bodo pri nas uradniki slovenski znali in slovenski poslovali. Če je naslov slovenski, imaš pravico zahtevati slovenski receptis; zahtevaj ga! V prodajalnicah zahtevaj slovenske (dvojezične) dopisnice, slovenske poštne nakaznice in sprejemnice, skratka slovenske tiskovine.

Končamo z uradi. Videli smo, da skoro vse uradništvo od najnižjega do najvišjega deluje v kljub osnovnim in drugim zakonom in v kljub ukazom javno, vztrajno in z vso močjo na to, da nas ponemči, poprusi. Za nas Slovence sta namreč zakon in izvršitev zakona čisto različni stvari. Ko bi se nam Slovencem v narodnem oziru obstoječi zakoni izvrševali in sicer s tisto vztrajnostjo, s katero se ne izvršujejo, bi vsaka besedica pritožbe bila laž; tako pa vse svoje življenje imamo biti najljutejši boj za narodne pravice. »Čudno to«, bo marsikteri rekel, »zakoni se izdajajo za Slovence, izvrševati pa se ne smejo, ampak ravno nasprotno se mora delati!« Zares čudno je to, ali kar je, je. Prepričani smo, da se bo to vsej državi nekdanj strašno maščevalo; kajti ne le da nam Slovencem mora giniti spoštovanje do zakonov, ampak tudi drugim narodom, kakor na pr. Nemcem, ker vsak dan vidijo, da se po zakonih, ki bi vsakemu državljanu morali biti sveti, tepta z nogami kakor po cunji na cesti. Kadar pa v državi spoštovanja do zakonov več ni, mora država razpasti. Ni bil naš namen, priti do tega zaključka, ker vemo, da se naš list na unem mestu, na katero bi bile naše besede v prvi vrsti obrnjene, ne čita; ali skrb za obstanek Avstrije nas je premagala.

Uradništvo je torej naš silen sovražnik. Zaradi tega pa bodi naš trden cilj, doseči, da si bomo na naši zemlji zakone izvrševali sami. Več zakonov v oziru na narodne pravice ne trebamo, dosti jih je, ali izvrševati jih nam ne smejo drugi, ki nam želijo narodni pogin. Dotle, da se nam ne izpolni, kar smo zahtevali na vseslovenskem shodu, in kar bi še vrh tega bilo nam potrebno, pa potegujmo se uradništvu nasproti žilavo za svoje narodne pravice. Ne odnehajmo! Če se komur noče dati pravica, naj to takoj natanko poroči jednemu ali drugemu naših gg. državnih poslancev, ali naj mu to pove pri volilskem shodu, ali pa naj objavi v »Slovenskem Gospodarju«, ali »Domovini«, ali v »Südsteirische Post«. Zadnji čas je, da se vzdramimo, in vsak na delo! Sicer je po nas. Če smo složni in neutrudni, pa nam mora zasijati zarja srečnejšega dne.

Cerkvene zadeve.

Tej poslednji želji ustanovnika se je po smrti Marije Ane pl. Wintershofen leta 1713. natanko ustreglo. Cerkvica sv. Jožefa je dobila dva vinograda na Košaku, potem dva velika, gorne prosta vinograda na Gačniku*) in tamošnjega podložnika Zupaniča z dvema travnikoma.

*) Ne tri, kakor ima vsled pomote »Slov. Gosp.« na strani

Tudi beneficij je bil ustanovljen. Prvi beneficij, Valentin pl. Bevorgo, ki je z novim letom 1714. službo nastopil, dobil je v užitek: 1. Majhen, gornje prost vinograd z leseno viničarijo na Gačniku; 2. obširno zemljišče na Posruku, obsegajoče tri kose vinogradov, puščo in veliko hosto. Hosta je merila čez 22 oralov. Zemljišče je spadalo pod grajščino Maribor, ki je dobivala od njega na leto 7 gld. 35 kr. 2 vin. razne davščine, potem pa še jedno dvovpredno vožnjo v Gradec in dva dni lovske rabote ali vkup 26 gld. v denarju. 3. Zemljišče v Zavrčah, obsegajoče dva kosa vinograda z viničarijo, njivo in hosto. Zavrčka grajščina je dobivala od njega na leto jeden štrinjak mošta gorne in 7 gld. 19 kr. pol vin. pravice.¹⁾

Brez dvoma so takrat vsled v oporoki izražene želje postavili v cerkvi sv. Jožefa ustanovniku beneficija spomenik, a ne, — kakor je bil naročil, iz rudečega, nego iz črnega pohorskega marmorja, kakor ga še v sedanji cerkvi vidimo.

Čez 14 let se je izpolnila tudi druga večletna želja častilcev sv. Jožefa. Na mestu majhne cerkvice sv. Jožefa je bila namreč v letih 1726. in 1728. postavljena sedanja lična in prostorna cerkev s tremi oltarji in visokim zvonikom, poleg nje pa primerno stanovanje za beneficijata.

Največ zaslug za to bogoljubno delo si je pridobil Janez Severin Ekhart, lastnik Radvanja, »notarius publicus« in večletni župan v Mariboru²⁾, ki se sme po vsej pravici imenovati drugi ustanovnik cerkve sv. Jožefa.

Ekhart, ali kakor je v matičnih knjigah mariborske župnije naveden, »Ekhart« Janez Severin se je narodil dne 23. avgusta 1678 ter je postal uradnik (officialis) v arvežkem gradu. Kot tak je bil dne 5. maja leta 1698. v Mariboru poročen z Marijo Klaro, udovo raj. Gregorija Ludovika Negri-ja.³⁾

Marija Klara je bila najstarejša hči mariborskega meščana Ahacija Ernesta Pelizerolli ter se je narodila dne 28. julija 1673. Dne 20. maja leta 1691. je vzela v zakon udovca Gregorija Ludovika Negri-ja, zelo čislane meščana in trgovca v Mariboru, ki je leta 1685. bil mestni župan. Ko je pa ta leta 1697. brez otrok umrl, vzela je kakor smo že omenili, mladega Janeza Severina Ekharta, kateremu je v Mariboru porodila 8 otrok, namreč: 20. januarja 1699 Janeza Jožefa, 24. maja 1703 Jovano Katarino, 18. novembra 1707 Janeza Mihaela Otona, 11. marca 1710 Gregorija Ludovika, 27. junija 1711 Karola Egidija, 15. septembra 1712 Marijo Katarino Jovano, 1. avgusta 1714 Ano Marijo Klaro in 9. junija 1716 Karola Jožefa.⁴⁾

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Narodno gospodarstvo.

(Govoril poslanec in vodja Fr. Povše na vseslovenskem shodu.)

(Dalje.)

Malce večje pogumnosti in podvzetnosti pa si moramo prisvojiti. Postaviti si moramo kot prvo nalogo svojo zboljšanje naših gospodarskih razmer. Mi moramo doseči, da bomo gospodarsko močni stan pa jednako veljavni z drugimi narodi, s katerimi imamo tekmovali in boriti se tudi za svoj gospodarski obstanek. S tem

360. Dotična točka oporoke se namreč glasi doslovno: „... in gleichen die zwey grossen frey Weingarthen in Gätschnikberg in Pöhl.“

¹⁾ Kd. šk. arhiv v Mariboru.

²⁾ Ign. Orožen, I., 35.

³⁾ Poročna knjiga mariborske župnije.

⁴⁾ Poročna in krstna knjiga mariborske župnije.

pa postanemo tudi neodvisni in samostalni in še le potem bo nam mogoče doseči tudi v narodnem oziru, kar nam gre.

Država pa je dolžna in od njene vlade zahtevati smemo, da nam daje predpogojev v to, to so: dobra izobraževališča, šole sploh, dobri zakoni, ki nas varujejo v naši poštenu produkciji (kakor zakon proti ponarejevanju živil, vina, masla, proti sleparski kupčiji s žitom, ki je postalo le borzno blago;) dobra komunikacijska sredstva po suhem in morju ter rekah, ki omogočujejo daljni izvoz naših izdelkov v svetovni trg.

Vlada pa skrbi za zboljšanje le prehudo zanemarenega kmetijstva našega z zdatnimi subvencijami, da zboljšamo naša zemljišča, da povzdignemo živinorejo, za katero so večinoma naše slovenske pokrajine kakor ustvarjene, tako osobito cela Kranjska, Koroska, Štajarska, in bi zamogli v tej stroki dospeti do visoke stopinje, s tem pa do boljših gosp. razmer. Le pogledimo uspeh živinoreje na Gorenjskem v preteklem desetletju, kako očividni je, in zakaj bi tudi naše pokrajine ne mogle imeti govedo, po katero hodijo kupci iz daljnih krajev ter za njo plačujejo visoke cene, ker žival za pleme se vedno dražje plačuje.

Naše vinorodne pokrajine je zadela huda nezgoda, trtna uš, ki je grozila opustošiti in povsem uničiti naše lepe zelene gorice. Toda, hvala Bogu, po zeleni Štajarski, kjer se je ta nezgoda najprej pokazala, in sosedni Kranjski, pokazal se je našega ljudstva lep značaj moške vztrajnosti in ljubezen do prebljubljene rodne zemlje dala je pogum, da so naši vinogradarji lotili se zopetne obnovitve vinogradov in je že polno lepih zelenih goric regeneriranih.

Državne vlade dolžnost pa je, da ne po mačehasto, ampak s polno roko podpira naše vinogradarje pri obnovitvi vinogradov, pri delu resnično požrtvovalnem, trudapolnem in tudi dragem. Saj se pri tem ravna, da si država ohrani na tisoče poštenih rodbin, ki nahajajo v vinarstvu svoj zaslužek in obstanek, in dolžna je država, skrbeti za svoje narode.

Svetovne trgovinske razmere pa so nanesele do razmer, da posameznik ne more obstati. Zato so začeli umni gospodarji združevati se, vsaj velja vedno, da v združbi je moč. Le združeni bodo kmetovalci kos svoji nalogi, bodo zmožni, vzdrževati se v veliki konkurenci, ki jim nastaja po velikih podjetjih in kapitalu. Nastale so razmere v svetovni trgovini, da nihče ne povprašuje po majhnem blagu. Le velik podjetnik mora ponudbe staviti in le nanj se ozira veliki kupec.

Kako malo skupi kmetovalec na pr. za sadje in kako drago ga kupuje konsument, razlika nakupne cene in prodajalne je pogostoma velikanska, in vso diferenco dobi prekupec. Zakaj bi kmetovalci te zdatne diference ne dobili! Vsekako pa je v to potrebno, da se kmetovalci združijo, ker le tako bodo zamogli tudi v veliki množini nastopati na trg kot ponudniki in prevzemati dobavo žita, vina za ces. armado, kakor se to že večinoma godi v Nemčiji. Le združeni kmetovalci zmožni bodo izkoriščati doslej le velikim podjetjem podeljene olajšave prevoznih tarifov po železnicah, katere popuščajo ceno, kolikor več blaga se izroči transportu. Zjedinjeni bodo imeli skladišča, na te lahko dobivali posojila, da vloženo blago čaka boljših cen. Vseh teh in enakih koristij in olajšav, ki tvorijo pogoje uspešne konkurence in primerne dobička, posamezen producent ne more doseči, pač pa v združbi. (Dalje prih.)

Žitne cene v Celju. Po meterskem centu: Pšenica 12 fl., rž 10 fl. 84 kr., ječmen 8 fl., oves 8 fl., koroza ali tursica 7 fl., proso 10 fl. in ajdina 10 fl.